निष्कादि पु० "असमासे निष्कादिभ्यः" पा० तेन क्रीतमित्यर्थे असमासे ठगन्निमित्ते शब्दगणे स च गणः पा०ग० सू० उक्तो यथा "निष्क पण पाद माष वाह क्रोण षष्टि" । निष्केण क्रीतं नैष्किकं निष्केण क्रीते त्रि० स्त्रियां टाप् । समासे तु ठञ् स्त्रियां ङीप् इतिभेदः

निष्काम त्रि० निर्गतः कामोऽभिलाषो यस्य यत्र वा प्रा०ब० । विषयभोगेच्छाशून्ये १कामनयाऽकृते कर्मादौ च "निष्कामं ज्ञानपूर्वं च निवृत्तमुपदिश्यते" मनुः । "निष्कामादन्त्यौगजपादिकर्मणो न दुःखं प्रत्युत मोक्षफलं प्राप्यते" सा०प्र०भा० "विशिष्टफलदाः पुंसां निष्कामाणां विसृष्टिदाः" बल०त० विष्णु पु० "निष्कामाणां सुक्तिप्रतिकूलकामनारहितानाम्" रघुनन्दनः ।

निष्कालक पु० निर्गतः कालकः केशादिः सञ्जनेन यस्य प्रा०ब० । २सुखितकेशलोमादौ "निष्कालको हताश्यक्तक्षप्तां भूमीं परिष्वज्य मरणात् पूतो भवतीति विज्ञायते" वसिष्ठः । प्रा०ब०कप् । ३निर्गतसमयके अभावे अव्ययी० । ४कालकाभावे अव्य० । निरुदकादि० अन्तोदात्तता

निष्कालन न०निर्+कल–भावे ल्युट् । १चालने २मारणे च

निष्कालिक अव्य० कालिकस्याभावः अव्ययी० । कालिकाभावे निरुदकादि० अस्य अन्तोदात्तता । काले कालने साधु तदर्हति वा ठञ् कालिकः कालो कालयिता जेता वा स निर्गतो यस्य प्रा०ब० कप् वा । २कालयितृहीने जेतृशून्ये अजये च त्रि० । "तं सूतपूतं रविनां वरिष्ठं निष्कालिकं कालवशं नयाद्य" भा०व० ७२अ० । निष्कालिकः निर्गतः कालो कालयिता जेता यस्येति विग्रहः" नीलकण्ठः ।

निष्का(श)स पु० निर+कश(स)–भावे घञ् । निष्कासने बहिष्करणे १निःसारणे "सन्ध्ये रजनीदिवोः प्रवेश निष्काशौ(सौ)" हला० "न च पश्यामि निष्काश(स)म्" रामा०कि० ५२सर्गः । कर्त्तरि घञ् । प्रासादाद्युपरितो बहिर्गतमार्गे (साला) ख्याते पदार्थे च ।

निष्काशि(सि)त त्रि० निस्+क(श)स–गतौ णिच्–क्त । १निःसारिते दन्त्यमध्यस्तु टूरीकृते समसारिते जटा० । २निर्गमिते ३आहिते अधिकृते च त्रि० मेदि० ।

निष्काष पु० निर्–कष घञ् । अग्नयवशादधःस्थाधोतवलग्ने पयस्यावशेषे "वारुणीनिष्काषेणावशेषम्" कात्या०श्रौ० ५।५२८। उक्तार्थएव कर्कैणोक्तः ।

निष्किञ्चन त्रि० निर्गतं किञ्चन गम्यं धनं वा यस्य प्रा०ब० । १किञ्चनशून्ये विषयान्तरशून्ये "प्रज्ञानं शौचमेवात्र शरीरस्य विशेषतः । तथा निष्किञ्चनत्वं मनसश्च प्रसन्नता" भा०अनु०१०८अ० । २अकिञ्चने दरिद्रे च ।

निष्कुट पु० निस्+कुट–क । १गृहसमीपस्थे उपवने अमरः २केदारे क्षेत्रे ३राज्ञाम् अन्तःपुरे च मेदि० । "अवस्करे चिरं स्थानं निष्कुटेषु च वर्जयेत्" भा०व०२२३अ० । ४पर्वतभेदे "स विनिर्जित्य संग्रामे हिमवन्तं सनिष्कुटम्" भा०स० २६अ० । "सपर्वतवनाकाशां ससमुद्रां सनिष्कुटाम्" भा० व० २५१अ० ।

निष्कुटि(टी) स्त्री कुट–इन् कौटिल्यम् निर्गतः कुटिर्यस्याः बा० ङीप् । एलायाम् अमरः ।

निष्कुटिका स्त्री निष्कुटः अस्त्यस्याः वाशब्देन ठन् । कुमारानुचरमातृभेदे "कृष्णाऽम्बिका निष्कुटिका वामा चलरवासिनी" भा०श० ४७अ० स्कन्दमातृगणोक्तौ ।

निष्कुम्भ पु० नि+ष्कुनुभ–अच् षत्वम् । १दन्तीवृक्षे रावणकुटः । निर्गतः कुम्भोऽस्य प्रा०ब० । २कुम्भशून्ये च त्रि० ।

निष्कुल त्रि०निर्गतं कुलमवयवानां समूहो यस्मात् प्रा०ब० । अवयवसमूहशून्ये । ततः निष्कोशयति क्लिशि डाच् । निष्कुलाकरोति दाडिमम् निष्कोशयतीत्यर्थः । निर्गतं कुलं सपिण्डादिर्यस्य प्रा०ब० । २सपिण्डादिकुलरहिते त्रि० "यथाऽपुत्रास्तु चैवं स्यात् रक्षणं निष्कुलास्तु च । पतिव्रतास्तु च स्त्रीषु विधवास्वातुरासु च" मनुः "निष्कुलास्तु सपिण्डरहितास्तु" कुल्लू० ।

निष्कुलीकृत त्रि०निष्कुल+अभूततद्भावे च्वि–कृ–कर्मणि क्त । निष्कुलिते "काश्यपीयानां निष्कुलीकृतानाम्" सुश्रुतः ।

निष्कुषित त्रि० निस्+कुष–निष्कर्षे क्त । १निस्तुषीकृते खण्डिते "काकैर्निष्कुषितं शमिः कवलितं वीचिभिरान्दोलितम्" गङ्गास्तोत्रम् । "चिरकालोषितं जीर्णं कीटनिष्कुषितं धनुः" भट्टिः "उपान्तयोर्निष्कुषितं विहङ्गैः" रघुः । २मरुद्रथभेदे पु० "अश्वत्थं चित्ररश्मिञ्च तथा निष्कुषितं नृपम्" हरिवं० २०४अ० मरुद्रथोक्तौ ।

निष्कुह पु० निःशेषेण कुहयते विस्मापयति कुह–अच् । उच्चादिस्थे अवंजाते रन्ध्रे कोटरे अमरः ।

निष्कृति स्त्री निर्+कृ–क्तिन् । १निस्तारे २निष्कृतौ पापादिभ्य ३उद्धारे च अमरः "कामतो ब्रह्मणवधे निष्कृतिर्न विधीयते" मनुः "कृतघ्ने नास्ति निष्कृतिः" स्मृतिः

निष्कृष्ट त्रि० निर+कृष–क्त । १सारांशे २निश्चिते च